

Lea Tuulikki Niskala

Mustikka, sininen marja

Mustikoita etsimään

MUSTIKKA, SININEN MARJA

Lea Niskala

*Pieni mustikka suu
istui kannolla puun,
punainen muki kädessä,
siniset saappaat jalassa.
Mustikoita mukissaan.
Iloisena mustikoita söi.*

*Pieni mustikka suu
poimii marjoja alla puun.
Muki on täyttynyt somasti.
On marjapaikka aika mieleen kätkeä,
kipitellä alas jyrkkää mäkeä.
Kotiin palaa innoissaan.
Perkauksessa mummo avustaa.*

© 2020 Niskala, Lea Tuulikki
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 9789528024989

Mustikka (myrtillus *Vaccinium*)

Mustikka on yllättäen puolukoiden sukuun kuuluva kanervakasvi, joka tuottaa syötäviä marjoja. Varret syksyisin näyttävät paljaina olevan kuitenkin vihreitä ja ne säilyttävät värinsä myös lumen alla. Kasvutapa muistuttaa kanervaa ja ne viihtyvät usein samankaltaisessa maastossa, kangasmetsissä ja kosteilla suon reunusalueilla. Mustikka kukkii toukokuusta heinäkuuhun ja marjat kypsyvät siis myös eri aikaan. Suomessa mustikka on yksi tärkeimmistä kaupallisista luonnon marjoista. Mustikkaa tavataan myös Euroopan, Aasian ja Pohjois-Amerikan pohjoisilla alueilla. Maastosta ja olo kasvuolosuhteista riippuen mustikka kasvaa 10 – 50 cm korkuiseksi ja Lapissa varvut ovat hyvin matalia. Siellä se kasvaa samassa maastossa kuin puolukkakin.

Mustikka kukkii

Kukinta aika on pääasiassa toukokuussa. Kukkien ulkonäkö on vaatimaton, mutta ne ovat pienuudessaan yllättävän kauniin muotoiset. Väri vaihtelee vaalean vihreästä punertavaan. Jos maistaa kukkasta, se on hyvin makea. Kuitenkaan kukkia ei kannata ryhtyä poimimaan, ellei nyt kakun koristeeksi halua niitä vähän ripotella. Kukintojen määrästä voi jo arvailla sadon määrää. Usein se kukkii hyvin, mutta hallan arkoja ne ovat, joten satoa verottaa kylmyys ja se on myös riippuvainen pölyttäjien määrästä. Toki se on myös itsepölyttävä. Usein onkin niin, että vähemmän hallavilla alueilla voi mustikkaa löytyä vallan mukavasti niinäkin vuosina, kun sato on eri syistä jäänyt muualla niukaksi.

Mustikka, sininen marja

Mustikan väri johtuu marjan pinnassa olevasta vahasta, joten siitä syystä sen väri onkin hyvin harmaan sininen. Toisinaan saattaa löytää aivan mustia mustikoita ja niitä kutsuttiin lapsena voimustikoiksi. Näitä harvemmin löytää, joten itselleni on jäänyt vähän mysteeriksi, että onko kyseessä aivan eri laji ja miksi ihmeessä sen nimi on voimustikka, kun ei se mitenkään näytä voilta. Vahaakaan ei niiden pinnalla ole. Jossain päin sitä kutsutaan tervamustikaksi ja se mielestäni sopiikin paremmin mustaan väriin. Mustikan marjassa on paljon pieniä siemeniä, mutta silti se lisääntyy enemmän maarönsyjen kautta. Voimustikan lisäksi mustikan näköinen marja on myös juolukassa. Se on kuitenkin melko mauton. Puutarhamustikka on myös mustikan näköinen iso marja, mutta se ei suuta värjää.

Suun värjäytymisestä on monella lapsuudesta kokemuksia ja valokuviakin on varmaan otettu. Mikään ei ole hellyttävämmän näköistä kuin pieni tyttö tai poika, jolla on mustikkaa poskia myöden. Usein tämä värjäytyminen on myös vaatteissa ja sitä ei kovin helposti pois saada pesemälläkään. Hankala juttu tämä on pyykkäriin näkökulmasta. Siihen on varmaan keksitty monen laisia niksejä, mutta usein se on vain kokeilemisen kautta, kun nämä tahrat saadaan pois vaatteista.

Mustikkaisia muistoja

Mustikka herättää monen mielessä hauskoja muistoja. Lapsena söimme mustikoita ja suut olivat mustana. Näytettiin kieltä toiselle ja kummalla se mahtoi olla mustempi kieli. Hauskoja valokuvia on varmaan tilanteista, kun ollaan mustikoita poimimassa. Mustikkaan mennessä otettiin mukaan eväät. Muistan, kuinka hyvältä maistui litistetyt mustikat ruisleivän päällä. Ne syötiin sopivan kannon nokalla istuen ja nautiskellen pullosta maitoa päälle. Mustikka siis on lapsuutemme marja, josta äidit, mummit ja tädit tekivät mustikkapiirakkaa ja se oikea piirakka on monen mielestä pullataikinaan tehty ja paljon mustikkaa päällä. On niistä tehty muitakin erikoisia herkkuja, mutta niistä tuonnempana.

Moni muistaa olleensa mustikassa äidin, isän, mummon tai vaarin kanssa. Heillä saattoi olla isommat korit, mutta itsellä vain pieni muki, joka poimittiin täyteen ja vietiin isoon koriin. Siitä saattoi saada jotakin palkkioksi, vaikkapa karkin. Metsässä oli mukava olla ja kuunnella puiden suhinaa. Taivas oli niin korkealla ja mustikkamättäitä oli joka puolella. Mustikat poimittiin poutapäivinä, silloin ne ovat kuivia, eivätkä liioin murskaannu niin helposti perattaessa.

Mustikka on varmasti sellainen marja, josta useimmat pitävät sen miedon ja hienostuneen maun vuoksi. Mustikka sopii monenlaiseen käyttöön. Kirja sisältää tietoa mustikasta ja muutamia asioita on tullut mieleen lapsuudesta sekä erilaisia reseptejä, jotka saattavat olla tuttuja ennestään.

Kun metsään polkuni vie, on siellä hyvä ja iloinen mieli. Vasuun sinisiä marjoja poimin vaan, niistä pian piirakkaa leivotaan.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi